УДК 614.2-055.26:613.953.11
DOI https://doi.org/10.11603/1681-2786.2026.2.16412

Н. М. АНТАЛ

ПІДТРИМКА ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ: ДОСВІД МАТЕРІВ ТА ОСНОВНІ БАР'ЄРИ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ ЖІНОК)

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

Мета роботи. Проаналізувати досвід взаємодії жінок із системою охорони здоров'я щодо питань грудного вигодовування, оцінити якість надання медичних консультацій з питань лактації та виявити основні бар'єри, які впливають на вибір методу годування дитини.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження стали результати анонімного онлайн-опитування 435 жінок, які мають дитину до 5 років. У роботі використані соціологічний, статистичний та аналітичний методи дослідження. Проаналізовано рівень задоволеності медичними послугами, джерела отримання інформації про грудне вигодовування та поширеність штучного вигодовування без наявності медичних показань.

Результат дослідження та їх обговорення. Встановлено, що лише 42,1 % матерів практикували виключно грудне вигодовування, тоді як більшість перейшли на змішане або штучне. Основними чинниками вибору методу вигодовування були особисті переконання, недостатня лактація та рекомендації медичних працівників. Попри те, що 77,5 % жінок вважали отриману під час вагітності інформацію достатньою, лише половина отримала консультації у пологовому будинку, а до спеціалізованих консультантів зверталася третина. Виявлено помірний рівень задоволеності медичною підтримкою (3,37 бала), при цьому майже чверть матерів оцінили її як низьку. Особливе занепокоєння викликає те, що понад половина жінок отримували рекомендації щодо догодовування без медичних показань. Лише кожна четверта респондентка вважає рівень підтримки грудного вигодовування у своєму регіоні достатнім, що свідчить про наявність системних проблем.

Висновки. Встановлено недостатню ефективність системи охорони здоров'я у підтримці грудного вигодовування Вибір методу вигодовування визначається особистими переконаннями та впливом медичних працівників, при цьому значна частка жінок не отримує належної консультативної допомоги. Виявлено помірний рівень задоволеності жінок медичною підтримкою та її варіабельність. Отримані результати свідчать про необхідність посилення системної підтримки грудного вигодовування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: грудне вигодовування; громадське здоров'я; здоров'я матері та дитини; заклади охорони здоров'я; консультування з питань лактації.

Вступ. Грудне вигодовування відіграє важливу роль у формуванні здоров'я дитини з перших днів життя. Грудне молоко містить необхідні поживні речовини, антитіла та біологічно активні компоненти, що забезпечують гармонійний розвиток немовляти та зміцнюють його імунітет [1]. Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує виключно грудне вигодовування до шести місяців із подальшим його продовженням до двох років і більше, однак у багатьох країнах, зокрема в Україні, його рівень залишається нижчим за рекомендований [2].

Відмова від грудного вигодовування є не лише індивідуальним вибором, а й суспільною проблемою, що зумовлює значні економічні втрати, у зв'язку з чим його підтримка розглядається як пріоритетне завдання громадського здоров'я [3]. Дослідження свідчать, що успішність грудного вигодовування значною мірою залежить від підготовленості матері: психологічна та практична підготовка під час вагітності сприяє зниженню ризику раннього припинення вигодовування [4, 5].

На рішення жінки впливає комплекс чинників, зокрема особистий досвід, соціальне оточення та інформація, отримана від медичних працівників [6]. Водночас перешкоди до грудного вигодовування мають багаторівневий характер і включають як фізіологічні труднощі, так і соціокультурні фактори, що потребує системних підходів до їх подолання [7, 8].

Важливу роль у підтримці грудного вигодовування відіграють заклади охорони здоров'я, особливо пологові будинки, де формується первинний досвід матері, а якість консультування впливає на подальшу тривалість вигодовування [9]. Крім того, грудне вигодовування є важливим елементом формування емоційного зв'язку між матір'ю та дитиною і має значення для психічного розвитку немовляти [10].

© Н. М. Антал, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

В Україні, попри усвідомлення матерями важливості грудного вигодовування, рівень його підтримки з боку системи охорони здоров'я залишається недостатнім [4]. Це обумовлює необхідність вивчення досвіду матерів для виявлення наявних прогалин і розроблення ефективних заходів підтримки у закладах охорони здоров'я та на рівні громад.

Мета роботи. Проаналізувати досвід взаємодії жінок із системою охорони здоров'я щодо питань грудного вигодовування, оцінити якість надання медичних консультацій з питань лактації та виявити основні бар'єри, які впливають на вибір методу годування дитини.

Матеріали і методи. Під час дослідження використовувались соціологічний і статистичний метод та метод узагальнення. Матеріалами стали результати анонімного онлайн-опитування 435 жінок, які мають дитину до 5 років. Анкета містила запитання, що охоплювали соціально-демографічні характеристики респонденток, досвід взаємодії з системою охорони здоров'я з питань грудного вигодовування, рівень задоволеності медичними послугами, джерела отримання інформації про грудне вигодовування та поширеність штучного вигодовування без наявності медичних показань. Участь брали жінки, які проживають у різних регіонах України. Обробка результатів здійснювалася у відсотках методами описової статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Результати дослідження свідчать, що виключно грудне вигодовування практикували лише 42,1±2,4 % матерів, змішане вигодовування – 39,3±2,3 %, виключно штучне – 18,6±1,9 %. Таким чином, більше половини опитаних жінок (57,9 %) так і не змогли зберегти грудне вигодовування, рекомендоване ВООЗ у перші шість місяців життя дитини. Цей показник є важливим індикатором ефективності системи охорони здоров'я у підтримці природного вигодовування оскільки відображає не лише індивідуальні рішення матерів, але й якість організаційного середовища, в якому ці рішення формуються.

Аналіз причин, що вплинули на вибір методу вигодовування виявив, що провідну роль відіграють особисті переконання матері – їх зазначили 53,4±2,4 % опитаних (рис. 2). На другому місці – відсутність або недостатня кількість молока (37,8±2,3 %), на третьому – рекомендації медичних працівників (31,9±2,2 %). Значно рідше вказувались інші причини: вихід на роботу або навчання (12,9±1,6 %), стан здоров'я матері чи дитини (8,6±1,3 %) та вплив соціальних мереж (3,2±0,8 %).

Показово, що рекомендації медичних працівників посідають третє місце серед усіх чинників – це свідчить про реальний вплив системи охорони здоров'я на репродуктивну поведінку жінок. Водночас такий результат може трактуватися двояко: з одного боку, медичні працівники дійсно впливають на вибір матері, з іншого – постає питання, чи завжди цей вплив є науково обґрунтованим і спрямованим на підтримку грудного вигодовування. Особливо це актуально з огляду на те, що відсутність або нестача молока як причина переходу на суміш часто є наслідком недостатньої підготовки жінки та браку фахової підтримки в ранньому періоді, а не реальною фізіологічною проблемою.

Важливим аспектом дослідження стала оцінка того, наскільки система охорони здоров'я забезпечує жінок необхідними знаннями та підтримкою. Інформацію, отриману під час вагітності, вважали достатньою77,5±2,0% матерів. Проте цей показник потребує критичного осмислення: незважаючи на достатність інформації, більше половини жінок не змогли залишитись з виключно грудним вигодовуванням. Це свідчить про те, що надана інформація часто має тільки загальний характер і не закріплюється практичною підтримкою у важливий післяпологовий період.

Ще більш показовими є дані щодо консультативної допомоги безпосередньо в закладах пологодопомоги. Консультації з грудного вигодовування у пологовому будинку проводились лише для 49,7±2,4 % учасниць. Водночас 37,2±2,3 %

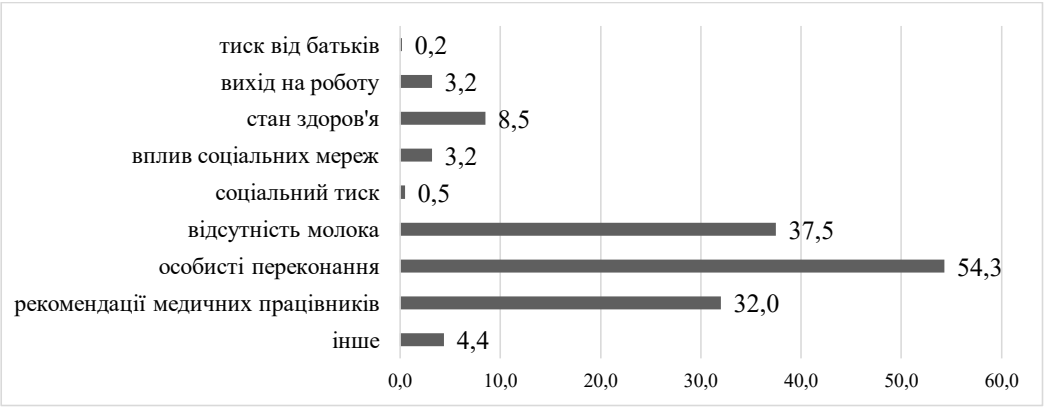

Рис. 2. Причини вибору методу вигодовування (множинний вибір, у %)

повідомили про повну відсутність таких консультацій, а 13,1±1,6 % не змогли пригадати, чи проводились вони взагалі. Ці дані свідчать про значну нерівномірність у якості післяпологової допомоги та вказують на системну прогалину на рівні закладів охорони здоров'я.

Послугами спеціалізованих консультантів з грудного вигодовування скористались лише 31,0±2,2 % матерів. Водночас 49,0±2,4 % знали про таку можливість, але з різних причин не зверталися, а 20±1,9 % взагалі не були обізнані про існування подібних послуг. Таким чином, кожна п'ята жінка не отримала навіть базової інформації про доступну фахову допомогу – це є прямим показником недостатньої роботи системи охорони здоров'я у сфері санітарно-просвітницької діяльності.

Загальна оцінка підтримки медичних працівників щодо грудного вигодовування за шкалою від 1 до 5 балів виявила неоднозначні результати. Найбільша частка відповідей (26,2±2,1 %) припадала на найвищий рівень (5 балів), менше на середні значення (3 бали – 25,1±2,1%; 4 бали – 24,1±2,1 %). Водночас 24,6 % опитаних жінок надали низькі оцінки (1 і 2 бали) – 14,9±1,7% і 9,7±1,4% відповідно. Середній бал становив 3,37±0,07, що відповідає помірному рівню задоволеності.

Отримані дані свідчать, що майже чверть матерів незадоволені підтримкою з боку медичних працівників, що вказує на недостатню ефективність системи охорони здоров'я у цій сфері. Водночас відносно рівномірний розподіл оцінок за шкалою свідчить про значну варіабельність якості допомоги залежно від закладу, регіону або конкретного фахівця, що обумовлює необхідність системних змін у підготовці персоналу та організації підтримки грудного вигодовування.

Одним із найбільш тривожних результатів дослідження є те, що 52,9±2,4 % матерів отримували від медичних працівників рекомендації щодо догодовування дитини штучною сумішшю без нагальної медичної потреби. Це означає, що більше половини жінок зіткнулися з практикою, яка прямо суперечить рекомендаціям ВООЗ та чинним клінічним протоколам підтримки лактації. Такі рекомендації нерідко стають вирішальним чинником, що підштовхує матерів до раннього переходу на змішане або штучне вигодовування, навіть якщо вони спочатку були налаштовані годувати грудьми.

Щодо соціального тиску через вибір методу вигодовування, то 20,5±1,9 % опитаних жінок відчували його частково, а 10,8±1,5 % – повною мірою. Це свідчить про недостатню соціальну підтримку материнства та необхідність проведення інформаційних кампаній на рівні громади.

Відповіді матерів на питання про достатність підтримки грудного вигодовування в їхньому регіоні розподілились таким чином: лише 27,8±2,1% вважають її достатньою, 35,9±2,3% – частковою, 30,1±2,2% – недостатньою, а 6,0±1,1% не змогли визначитись. Отже, лише кожна четверта матір задоволена рівнем регіональної підтримки грудного вигодовування. Така ситуація є прямим свідченням того, що питання підтримки природного вигодовування залишається невирішеним на рівні регіональних систем охорони здоров'я.

Висновки. Отримані результати свідчать про недостатню ефективність системи охорони здоров'я України у підтримці грудного вигодовування . Лише 42,1 % матерів практикували виключно грудне вигодовування, тоді як більшість перейшли на змішане або штучне. Встановлено, що вибір методу вигодовування визначається як особистими переконаннями, так і впливом медичних працівників, при цьому значна частка жінок не отримує своєчасної та якісної консультативної допомоги. Виявлено варіабельність якості медичної підтримки та помірний рівень задоволеності нею. Особливе занепокоєння викликає поширеність рекомендацій щодо догодовування без медичних показань, що суперечить міжнародним рекомендаціям. Додатковими бар'єрами є соціальний тиск і недостатня підтримка на рівні громад. У цілому результати обґрунтовують необхідність удосконалення підготовки медичних кадрів, стандартизації консультативної допомоги та посилення системної підтримки грудного вигодовування.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні та науковому обґрунтуванні моделі впливу системи громадського здоров'я на підтримку грудного вигодовування з подальшою оцінкою її ефективності на рівні первинної медичної допомоги та громади.

Інформація про фінансування. На проведення цього дослідження фінансова допомога від сторонніх організацій або грантів не отримувалась.

Інформація щодо наявності/відсутності конфлікту інтересів. Конфлікт інтересів відсутній.

Відповідність матеріалів статті щодо проведення обстежень/ досліджень/лікування нормам біоетики: програма і методи дослідження затверджені комісією з біоетики ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (протокол № 4/3 від 24 квітня 2024 р.).

Внесок кожного з авторів згідно з таксономією CrediT: Антал Н. М. – концептуалізація; методологія; збір та формалізація даних; статистичний аналіз; підготовка рукопису; редагування тексту.

Інформація про доступність первинних даних: первинні дані дослідження можуть бути надані за обґрунтованим запитом.

Список літератури

1. Мельничук Л., Вострикова І. Вигодовування немовлят – стратегія збереження здоров'я дітей. *SWorldJournal*. 2023. № 19-01. С. 124–129. DOI: https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-19-01-046
2. Bauer S. H., Abele H., Graf J. Challenges and choices in breastfeeding healthy, sick and preterm babies: review. *Healthcare*. 2024. Vol. 12, no. 23. P. 2418. DOI: https://doi.org/10.3390/healthcare12232418
3. Walters D. D., Phan L. T. H., Mathisen R. The cost of not breastfeeding: global results from a new tool. *Health policy and planning*. 2019. Vol. 34, no. 6. P. 407–417. DOI: https://doi.org/10.1093/heapol/czz050
4. Кочерга Є., Руднєва Н. Моделювання психологічної підготоки жінок до пологів та грудного вигодовування. *Наукові перспективи (Naukovì perspektivi)*. 2025. № 8(62). DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1386-1398
5. Preparation for breastfeeding: how to provide a successful start? / V. S. Oliinyk та ін. *Modern pediatrics. ukraine*. 2025. № 7(151). С. 80–86. DOI: https://doi.org/10.15574/sp.2025.7(151).8086
6. Чинники впливу на рішення жінки щодо грудного вигодовування / Л. Мельничук та ін. *SWorldJournal*. 2022. № 29-01. С. 156–165. DOI: https://doi.org/10.30888/2663-5712.2025-29-01-035
7. An overview of reviews of breastfeeding barriers and facilitators: analyzing global research trends and hotspots / A. R. Miranda et al. *Global epidemiology*. 2025. P. 100192. URL: https://doi.org/10.1016/j.gloepi.2025.100192
8. A systematic review of multifactorial barriers related to breastfeeding / A. Moret-Tatay et al. *Healthcare*. 2025. Vol. 13, no. 11. P. 1225. DOI: https://doi.org/10.3390/healthcare13111225
9. Shadrin O. G., Marushko T. L., Marushko R. V. Consultation of women on breast feeding in maternity hospital. *Suchasna pediatriia*. 2017. No. 8(88). P. 45–48. DOI: https://doi.org/10.15574/sp.2017.88.45
10. Seman-Minko I. S., Nechytaylo Y. M., Buryak O. G. Сучасні тенденції грудного вигодовування немовлят та особливості взаємодії пари «мати – дитина». *Child`s health*. 2013. № 3.46. С. 96–100. DOI: https://doi.org/10.22141/2224-0551.3.46.2013.89033

References

1. Melnychuk, L., & Vostrikova, I. (2023). Vyhodouvannia nemovliat – stratehiia zberezhennia zdorovia ditei [Infant feeding – a strategy for preserving children's health]. *SWorldJournal*, *1*(19-01), 124–129. https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-19-01-046 [in Ukrainian].
2. Bauer, S. H., Abele, H., & Graf, J. (2024). Challenges and Choices in Breastfeeding Healthy, Sick and Preterm Babies: Review. *Healthcare,* 12(23), 2418. https://doi.org/10.3390/healthcare12232418
3. Walters, D. D., Phan, L. T. H., & Mathisen, R. (2019). The cost of not breastfeeding: global results from a new tool. *Health Policy and Planning*, 34(6), 407–417. https://doi.org/10.1093/heapol/czz050
4. Kocherha, Ye., & Rudnieva, N. (2025). Modeliuvannia psykholohichnoi pidhotovky zhinok do polohiv ta hrudnoho vyhodouvuvannia [Modeling the psychological preparation of women for childbirth and breastfeeding]. *Naukovì perspektivi,* 8(62). https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1386-1398 [in Ukrainian].
5. Oliinyk, V. S., Kuleshov, O. V., Mantak, G. I., Kovtiukh, T. O., & Yushchenko, L. O. (2025). Pidhotovka do hrudnoho vyhodouvuvannia: yak zabezpechyty uspishny start? [Preparation for breastfeeding: How to provide a successful start?]. *Modern Pediatrics. Ukraine,* 7(151), 80–86. https://doi.org/10.15574/sp.2025.7(151).8086 [in Ukrainian].
6. Melnychuk, L., Dyachuk, A., Makarova, O., & Vostrikova, I. (2025). Chynnyky vplyvu na rishennia zhinky shchodo hrudnoho vyhodouvuvannia [Factors influencing a woman's decision regarding breastfeeding]. *SWorldJournal,* 1(29-01), 156–165. https://doi.org/10.30888/2663-5712.2025-29-01-035 [in Ukrainian].
7. Miranda, A. R., Barral, P. E., Scotta, A. V., Cortez, M. V., & Soria, E. A. (2025). An overview of reviews of breastfeeding barriers and facilitators: Analyzing global research trends and hotspots. *Global Epidemiology,* 100192. https://doi.org/10.1016/j.gloepi.2025.100192
8. Moret-Tatay, A., Pérez-Bermejo, M., Asins-Cubells, A., Moret-Tatay, C., & Murillo-Llorente, M. T. (2025). A systematic review of multifactorial barriers related to breastfeeding. *Healthcare,* 13(11), 1225. https://doi.org/10.3390/healthcare13111225
9. Shadrin, O. G., Marushko, T. L., & Marushko, R. V. (2017). Konsultuvannia zhinok shchodo hrudnoho vyhodouvuvannia u polohovomu budynku [Consultation of women on breast feeding in maternity hospital]. *Suchasna Pediatriia,* (8(88)), 45–48. https://doi.org/10.15574/sp.2017.88.45 [in Ukrainian].
10. Seman-Minko, I., Nechytaylo, Y., & Buryak, O. (2013). Suchasni tendentsii hrudnoho vyhodouvuvannia nemovliat ta osoblyvosti vzaiemodii pary "maty – dytyna" [Modern trends of breastfeeding of infants and features of interaction in "Mother – Child" pair]. *Child's Health,* (3.46), 96–100. https://doi.org/10.22141/2224-0551.3.46.2013.89033 [in Ukrainian].

BREASTFEEDING SUPPORT: MATERNAL EXPERIENCES AND KEY BARRIERS (BASED ON A SURVEY OF WOMEN)

N. M. Antal
Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

Objective. To analyze women's experience of interaction with the healthcare system regarding breastfeeding, assess the quality of medical counseling on lactation, and identify the main barriers influencing the choice of infant feeding method.

Materials and methods. The study was based on the results of an anonymous online survey of 435 women with a child under 5 years of age. The research employed questionnaire-based, statistical, and analytical methods. The level of satisfaction with medical services, sources of information on breastfeeding, and the prevalence of formula feeding without medical indications were analyzed.

Results and discussion. It was found that only 42.1% of mothers practiced exclusive breastfeeding, while the majority switched to mixed or formula feeding. The main determinants of feeding choice were personal beliefs, perceived insufficient milk supply, and recommendations from healthcare professionals. Although 77.5% of women considered the information received during pregnancy sufficient, only half received counseling in maternity facilities, and only one-third consulted specialized lactation consultants. A moderate level of satisfaction with medical support was identified (mean score 3.37), with nearly one-quarter of mothers rating it as low. Of particular concern is that more than half of women received recommendations for formula supplementation without medical indications. Only one in four respondents considered breastfeeding support in their region to be sufficient, indicating systemic gaps.

Conclusions. The effectiveness of the healthcare system in supporting breastfeeding is insufficient. The choice of feeding method is influenced by both personal beliefs and healthcare professionals, while a significant proportion of women do not receive adequate counseling. A moderate and variable level of satisfaction with medical support was observed. The findings highlight the need to strengthen systemic support for breastfeeding.

KEY WORDS: breastfeeding; public health; maternal and child health; healthcare institutions; lactation counseling.

Дата першого надходження статті до видання: 13.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026

Відомості про автора:
Антал Наталія Михайлівна – аспірантка за спеціальністю «Громадське здоров'я», ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; ORCID https://orcid.org/0009-0006-6831-0920

Електронна адреса для листування: nataliia.antal@uzhnu.edu.ua